

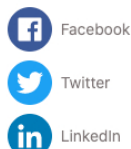


STARTUPI I POSLOVANJE

Mali vodič za hrvatske startupe za 2021: Rimčev poučak, pilot projekti i transparentna komunikacija

 IVAN BREZAK BRKAN 30. 12. 2020.

Iako postoje univerzalni savjeti za startupe poput stvaranja MVP-a, neke lekcije su specifične za hrvatske startupe. Učite na iskustvu vodećih hrvatskih tehnoloških tvrtki i nemojte, ako možete, ponavljati njihove greške!



Razgovarajući s nekoliko **novih startupa koji su s radom krenuli u posljednje dvije godine**, čini mi se da ih muče problemi koji su mučili i njihove prethodnike koji su svoje tvrtke pokretali u prvom valom novih hrvatskih startupa između 2009. i 2012.

Razlika je u tome što, **ako ste pokrenuli startup u 2020. ili kasnije**, na raspolaganju vam je institucionalno znanje hrvatskih tehnoloških tvrtki koje su svoja dobra i loša iskustva podijelile sa zajednicom pa i kroz [članke na Netokraciji](#).

Kao novom osnivaču, ovaj članak vam može poslužiti kao **vodič koji vaši prethodnici nisu imali dok smo bili puno manja, mlađa i neiskusnija startup zajednica**.

Uostalom, u Netokracija Podcastu smo zaključili da je upravo **krizno doba poput ovog savršeno za pokretanje startupa**. Imajte na umu da postoji **više vrsta startupa koje možete pokrenuti**, a ovi savjeti namijenjeni su prvenstveno onima koji rade digitalne proizvode i platforme.

Hrvatsko tržište je gotovo sigurno premalo za vas

Kad su Twitter i Uber bili nove platforme, u svakoj smo zemlji vidjeli domaće klonove. Za neka tržišta je to imalo smisla, primjerice za platforme za dostavu hrane poput hrvatske Pauze i srpskog Donesi.com koje je akvizirala ista međunarodna grupacija. No, domaće društvene mreže, naprimjer Trosjed u Hrvatskoj, kao i svi domaći pokušaji Ubera, nisu uspjeli. Iznimka je estonski Taxify, današnji Bolt, koji je postao europska alternativa Uberu.

Najbolji način da prepoznate da li domaći klon ima smisla je može li odmah biti profitabilan i samoodrživ, što je Pauza mogla od samog početka. S druge strane, projekti koji traže inicijalnu investiciju kako bi došli do veličine gdje mogu postati profitabilni poput društvenih mreža i Ubera, od samih početaka **nisu imali šanse u zemlji od 4 milijuna stanovnika.**

Ako radite projekt za hrvatsko tržište, budite stoga sigurni da **možete jako brzo postati samoodrživi**, jer ćete teško osigurati investiciju za tako malo tržište.

Ako želite svoj proizvod testirati na manjem tržištu, nemojte se nužno ograničavati geografski na Hrvatsku. Radije se usmjerite na svoju "globalnu nišu" kao što je to učinila **Orqa** koja se u početku sa svojim FPV naočalama usmjerila na nišu koja je **prisutna širom svijeta.**

Pilot projekti u Hrvatskoj mogu pomoći hrvatskim B2B startupima

Kao što su za Netokraciju otkrili suosnivač Microblinka Izet Ždralović, osnivač Agrivija Matija Žulj i direktor razvoja IT i telekomunikacijskih usluga u A1 Boris Gotovac, **pilot projekti mogu biti odličan način da startupi dokažu svoje rješenje, a korporacije brže inoviraju!**

Iako su i prije pet godina mnoge korporacije načelno govorile da žele surađivati sa startupima, a zapravo nisu – situacija se promijenila. **Pandemija je ubrzala digitalnu transformaciju čak i u Hrvatskoj** i svima je jasno da moraju brže razviti nova rješenja.

Ako želite pokrenuti pilot projekt s korporacijama:

- Žulj vam preporučuje da pristupite velikim tvrtkama **tražeći savjet, a ne suradnju;**
- Ždralović vam naglašava da će **veći interes pokazati tvrtke koje nisu vodeće na tržištu;**
- Gotovac savjetuje da budete što jeste i **ne prilagođavate svoj cjelokupan smjer samo zašto što je to potencijalni klijent tražio.**

Koristite "Rimčev poučak"

Pilot projekti su možda praktični za B2B, ali što napraviti ako se bavite B2C proizvodom? Suosnivač osječke Orqe **Srdan Kovačević** je u *pitchu* naveo kako svoj projekt razvijaju poput Mate Rimca, objašnjavajući da **prvo razviješ premium proizvod kao showcase za svoju tehnologiju.**

Za Matu je to bila baterijska tehnologija za automobile koja je potom zainteresirala investitore poput Porschea i Kije, a za Orqu video prijenos niskom latencijom za potrebe upravljanja bespilotnim letjelicama, ali i pametnim automobilima.

Uostalom, i Musk je prvo krenuo s **premium verzijom svog proizvoda** u ograničenim količinama u obliku Tesla Roadstera.

Imajte proizvode, ali i "produktivizirajte" svoje usluge

Pogledamo li neke od najuspješnijih hrvatskih tehnoloških tvrtki, poput Rimac Automobila i Microblinka, iznenađujući broj njih **kombinira ponudu proizvoda i "proizvodnih" usluga ili tehnologije**. Rimac je očit, ali u slučaju Microblinka imamo jasan primjer razvoja tehnologija za koje su **nedavno osigurali 60 milijuna dolara** – koje su potom *spin-offali* u uspješan proizvod **PhotoMath** o čemu su govorili u Netokracija Podcastu:



Moguće je da ćete u početku raditi za klijente poput agencije kako biste financirali svoj proizvod, ali osim ako ne mislite stvoriti **razvojnu agenciju**, nemojte agencijski nuditi svoje usluge. Umjesto toga – **produktivizirajte ih**, što znači ograničiti i standardizirati usluge koje nudite kako bi bile što bliže proizvodu i u većini slučajeva znače da:

- Ne radite sve po mjeri i želji klijenta;
- Imate standardizirane procese koje ponavljate u svakom projektu;
- Cijene vaših usluga su izražene kroz određene pakete i jako su jednostavne za shvatiti.

Infobip je jedan od najboljih primjera B2B tvrtke s *produktiviziranim* uslugama koja je tijekom više od 10 godina razvoja prešla u područje PaaS – *platform-as-a-service*.

Nemojte me krivo shvatiti, možete raditi i po mjeri klijenta, ali onda radite **agenciju, a ne proizvod**. Stvaranje kvalitetne agencije je isto izazov, a postoje i primjeri osnivača poput **Borealisovog Denisa Puzeka** koji su krenuli s proizvodom, a potom pivotirali u agenciju.

Zainteresirajte potencijalne zaposlenike s udjelom i područjem

Konkurencija za zaposlenicima na hrvatskom IT tržištu nikad nije bila veća, posebno kad primjerice **Infobip** i **Rimac Automobili** **zapošljavaju stotine ljudi godišnje u vrlo zanimljivim industrijama** i uz to im nude benefite poput **radničkog dioničarstva**.

Kao startup na samom početku vjerojatno nemate kapitala za najbolje plaće, ali imate mogućnost **ponuditi prvim zaposlenicima da stvore nešto potpuno novo s vama**. Specijalizirana razvojna agencija Flow and Form tako nudi programerima priliku da rade u području digitalizacije nekretnina, potpuno novoj industriji u Hrvatskoj, a **osnivač Marko Pavlović ističe brojne zanimljive projekte na kojima rade**.

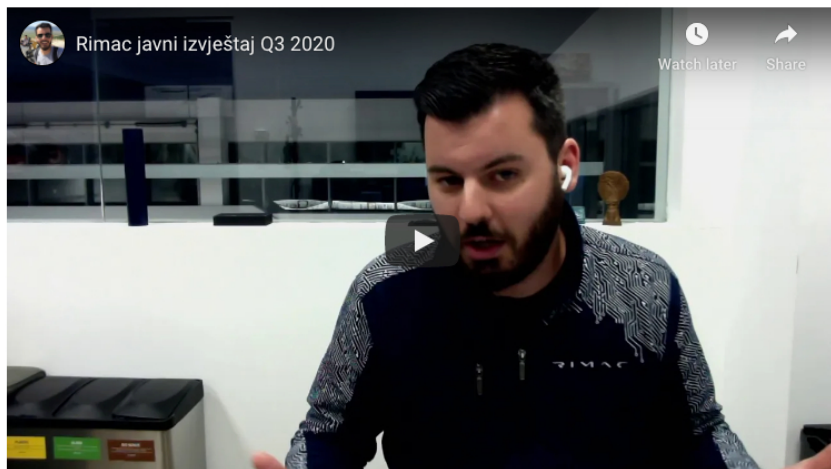
Iako u Hrvatskoj nemamo riješeno pitanje **vestinga**, definitivno možete naći načine da kompenzirate niže plaće s udjelom u projektu kroz **udio u vlasništvu ili bonuse kroz udio u profitu**. U slučaju udjela u vlasništvu startupa, budite oprezni! Udio ne smije biti **nagrada**, već zaista morate znati da ta osoba može i dalje sudjelovati i voditi razvoj tvrtke. Nekolicina domaćih IT tvrtki se opekla kad su neki od partnera bili ljudi koji su, primjerice, jednostavno htjeli ostati programeri i nisu htjeli preuzeti potrebne odgovornosti.

Ne morate biti *stealth*, dapače komunicirajte transparentno

Neki startupi su se skrivali **bojeći se porezne**, drugi su se bojali da će im **ukrasti ideju**, a treći se **nisu htjeli nazivati startupima nakon stagnacije startup scene** između (okvirno) 2015. i 2018. kad je biti startup bila iskreno – ružna riječ.

Nedavne objave rezultata desetogodišnjeg rada nekadašnjih startupa, današnjih **hrvatskih scaleupa**, javnosti su otkrile očito: Startupi ne samo da mogu postati profitabilni nego mogu biti **šampioni hrvatskog gospodarstva**.

Scena i dalje ne podnosi pretjerani *hype*, ali to ne znači da trebate **“šutjeti i raditi”**, već **trebate naučiti komunicirati sa svojim korisnicima i potencijalnim zaposlenicima**. Mate Rimac je dao izuzetno dobar primjer dugim i detaljnim videom o financijama Rimac Automobila:



Ako ništa drugo, zbog spomenute konkurencije na tržištu rada morate stvoriti **nekakvu sliku o svojoj tvrtki koja mora biti balansirana između pokazivanja potencijala i skromnosti**. Ako to naučite raditi u samim počecima, komunicirajući male pobjede, ali i *failove*, kasnije će vam biti puno lakše.

Iako je 2020. bila teška i izazovna godina, zahvaljujući **primjerima i institucionalnom znanju, startup zajednica u Hrvatskoj nikad nije bila jača**. Kao osnivač – vi ste njen dio stoga vam sretno u razvoju svog projekta, a kad ćete biti spremni za predstaviti se – **znate kome se javiti**.

Članak je dio serijala *“Startupi u krizi”* realiziran uz podršku Agencije za elektroničke medije.

Hrvatska startup investicija



IVAN BREZAK BRKAN [f](#) [in](#) [t](#)

Urednik i osnivač Netokracije. Tvrtkama poput Microsofta, T-Mobilea, HBO, Raiffeisen banke i A1 pomogao je s digitalnom i employer branding strategijom, a o temama, kao što je digitalna ekonomija, predaje i vodi panele na konferencijama poput How to Web, WinDaysa, Shifta i Weekend Media Festivala. Nekad je bio blogger bez bloga, a ovih dana previše voli doručak.

PRAVILA PONAŠANJA

Na Netokraciji za vas stvaramo kvalitetan, autorski potpisan sadržaj i zaista se veselimo vašim kvalitetnim, konstruktivnim komentarima. Poštujemo stoga jedni druge prilikom komentiranja držeći se sljedećih pravila ponašanja:

- Ne budite 🤬: Nema vrijeđanja, diskriminiranja, ni psovanja (osim ako nije osobni izričaj, ali onda neka psovka bude općenita, a ne usmjerena prema nekome)
- Samo kvalitetna rasprava, manje trolanja: Ne morate se ni sa kim slagati, ali budite konstruktivni i doprinesite raspravi! Svako trolanje, flameanje, koliko god "plesalo" na granici, leti van.
- Imenom i prezimenom, nismo Anonymous 🐼: Autor sadržaja stoji iza svog sadržaja, stoga stojte i vi iza svog komentara. Koristimo ime i prezime (Hrvoje Lončar) ili barem ime i inicijala (Hrvoje L.) te pravu email adresu. Kako koristimo podatke koje tamo ostavljate? Bacite oko na našu [izjavu o privatnosti](#).

Sve ostale komentare ćemo s guštom spaliti, jer ne zaslužuju svoje mjesto na internetu.

ODGOVORI

Prijavljen si kao **Ivan Brezak Brkan**. [Odjavi se?](#)

Komentiraj

Unesi komentar...

Komentiraj

Popularno



ANALIZA

Bitcoin obara rekorde: Prešao vrijednost 23.000 dolara (i konačno dospio u medije nakon 2017.)

Kako se Bitcoin uspoređuje s hrvatskom kunom? I zašto, osim ako ne pratite aktivno vijesti o njemu, niste o Bitcoinu puno čuli od 2017. naovamo - sve dok nije počeo ponovno obarati rekorde?

 **DAVID OREŠKOVIĆ**



TEHNOLOGIJA

Može i bez tvornica: Hrvatska kao "meka" za R&D automobilske industrije!

2020. je za domaći IT donijela mnogo dobrih vijesti, a kakav potencijal naši stručnjaci donose za industriju automobila u 2021. i narednim godinama otkrili su nam Tomislav Car (Porsche Digital Croatia) i predstavnici dSPACE Engineeringa.

 **IVAN ŠIMIĆ**



STARTUPI I POSLOVANJE

Hrvatski Electrocoin otkriva kako su ih proizvodi za kriptovalute doveli do 330 milijuna kuna godišnjeg prometa

Krajem 2020. uvršteni su u sam vrh Deloitte Fast 50 ljestvice, imaju 3 proizvoda, a osim što sami rastu, u zadnje vrijeme bujaju i kriptovalute kojima su posvetili svoje poslovanje. Bio nam je to dobar povod da s jednim od direktora Electrocoina, Nikolom Škorićem, razgovaramo o izazovima vođenja hrvatskog poduzeća koje se bavi kriptovalutama.

 **LUCIJA PILIĆ**

Što ste propustili



TEHNOLOGIJA

7 lekcija koje možemo naučiti iz najvažnije godine za online trgovinu!

eCommerce eksplozija otkrila je dragulje i jame - mnogi su se u 2020. našli pred velikim izazovima; neki jer im online trgovina nikada nije bila opcija, drugi jer su prihvaćali svakakva rješenja u zadnji čas - rijetki su pobrali vrhnje jer su prepoznali potencijal mnogo ranije.

 **ANA MARIJA KOSTANIĆ**



STARTUPI I POSLOVANJE

Tipsy vam u Zagrebu dostavlja piće unutar 3 sata – uz pomoć Craft Technology softvera

Radi se o novom brendu Wine&morea, koji su postojeću logistiku i softver iskoristili za ciljanje domaće, mlađe publike. Osim što su dekarzeli da u kratkom roku mogu pokrenuti novi



STARTUPI I POSLOVANJE

Hrvatski Electrocoin otkriva kako su ih proizvodi za kriptovalute doveli do 330 milijuna kuna godišnjeg prometa

STARTUPI I POSLOVANJE

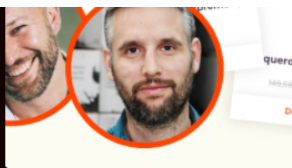
Hrvatski Memgraph osigurao investiciju od 6,7 milijuna dolara predvođenu Microsoftovim fondom!

DRUŠTVENE MREŽE

Boom TikToka u Hrvatskoj: U 2020. prva knjiga o TikToku, u 2021. prvi regionalni talent show!

VIDEO

Osposobljeni smo za 2020. i predvidjeli



Osim što su pokazali da u kratkom roku mogu pokrenuti novi brend, Topsy im je poslužio i kao studija slučaja za vlastiti softver, kako za Netokraciju otkrivaju Ivan Kovačević i Dario Drmač.

 **IVAN BREZAK BRKAN**

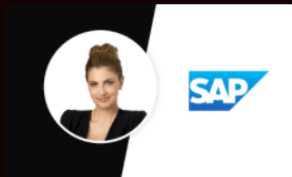


MOBILNO

Skinuli ste i Telegram i Signal, a niste znali: EU Hrvatima štiti podatke od WhatsAppa!

Elon Musk tweetne: "Koristite Signal". Internet poludi. Bismo li ga trebali poslušati i zašto?


 **IVAN ŠIMIĆ**



NOVOST

Anita Lacmanović postala nova generalna direktorica SAP-a Hrvatska

Anita Lacmanović nova je generalna direktorica SAP-a Hrvatska, a njezino vođenje tvrtke obilježit će nova strategija s jasnim fokusom na ubrzan prelazak korisnika na rješenja u oblaku te predanost uspjehu postojećih i budućih SAP-ovih klijenata, stoji u priopćenju.

 **MAJA KABRAIĆ**



KULTURA 2.0

Inicijativa digitalca iz Siska osigurala gotovo 1.000.000 kuna za pomoć Glini, Petrinji i okolici

Sišćanin Goran Kovačević odmah je nakon prvog prošlogodišnjeg potresa u Petrinji pokrenuo crowdfunding kampanju za pomoć svima pogođenima potresom. Brojimo još samo nekoliko dana prije isteka!

 **IVAN ŠIMIĆ**



KULTURA 2.0

Hrvatski znanstvenici pripremaju veliko istraživanje o komunikaciji u koronakrizi – na Twitteru, YouTubeu i Redditu!

(Dez)informacije o koronavirusu ne jenjavaju ni godinu dana od početka pandemije, dapače, njihovo širenje na društvenim mrežama samo raste. Kako te poruke utječu na stavove Hrvata? Uskoro će nam više otkriti domaći znanstvenici i stručnjaci metodama iz područja obrade prirodnoga jezika, dubokog učenja i analize društvenih mreža.

 **ANA MARIJA KOSTANIĆ**

Oproštili smo se s 2020. i predviđeni tehnološke trendove za 2021.!

TEHNOLOGIJA

Može i bez tvornica: Hrvatska kao "meka" za R&D automobilske industrije!

TEHNOLOGIJA

Što je to CFD i zašto se probija u sve industrije, od agronomije do zrakoplovstva?

MOBILNO

Kako putem interneta pomoći stradalima od potresa?

RUBRIKE

Startupi i poslovanje
Društvene mreže
DevDev
Gamingokracija
Tehnologija

PROJEKTI

#DigitalnaKarijera
Ladies of New Business

NETOKRACIJA

Suradnja s Netokracijom
Izjava o privatnosti